

Diagnoza Zjawiska Przemocy w Rodzinie

Milanówek – 2012

Wykonawca:

**Studio Diagnozy i Profilaktyki
30-011 Kraków
ul. Oboźna 17/5
tel. (12) 446-42-60**

Spis treści

Rozdział I - Wstęp.....	3
Problem przemocy w rodzinie w Polsce	3
Rozdział II - Lokalne zagrożenia przemocą w rodzinie w grupie dorosłych mieszkańców	4
Grupa badawcza	4
Cel badania.....	4
Przemoc w rodzinie wśród osób dorosłych.....	5
Wybrane przekonania dorosłych mieszkańców na temat przemocy w rodzinie.....	8
Przemoc fizyczna w rodzinie	11
Przemoc psychiczna w rodzinie	16
Przemoc seksualna w rodzinie	20
Przemoc w rodzinie dotycząca dzieci i młodzieży.....	21
Przemoc w rodzinie, której ofiarami są osoby starsze i niepełnosprawne	26
Wiedza na temat możliwości uzyskania pomocy oraz reagowanie na przemoc w rodzinie	28
Wnioski	33

Wstęp

Problem przemocy w rodzinie w Polsce

„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.¹

Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. Niektórzy respondenci przemilczają zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż stanowi ona temat wstydlivy, dlatego też uzyskiwane wyniki badania nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska. W celu minimalizowania tych efektów, w badaniu zastosowano pytania dotyczące znajomości przypadków przemocy domowej w najbliższym otoczeniu oraz własnej rodzinie, osobistych doświadczeń respondentów z przemocą w rodzinie – jako ofiar oraz sprawców.

¹ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

Rozdział II - Lokalne zagrożenia przemocą w rodzinie w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 201 osób, w tym 112 kobiet i 89 mężczyzn. Wśród respondentów zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy miejskiej Milanówek miała wykształcenie średnie lub wyższe (74,9% ogółu badanych). Wykształcenie większości kobiet było wyższe (47,7% badanych kobiet) oraz średnie (41,3% badanych kobiet), podczas gdy 3,7% badanych kobiet miało wykształcenie zawodowe, zaś 6,4% badanych kobiet - podstawowe. Wśród mężczyzn przeważało wykształcenie średnie (44,2% badanych mężczyzn) oraz podstawowe (32,6% badanych mężczyzn). Ponadto 8,1% badanych mężczyzn zadeklarowało wykształcenie zawodowe, a 12,8% badanych mężczyzn - wyższe. Średnia wieku respondentów wynosiła 34,42 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród 201 dorosłych osób w Milanówku miał na celu zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym. Odwoływaliśmy się do takich obszarów jak:

- przemoc w rodzinie wśród osób dorosłych
- wybrane przekonania dorosłych mieszkańców na temat przemocy w rodzinie
- przemoc w rodzinie dotycząca dzieci i młodzieży
- przemoc w rodzinie dotycząca osób starszych i niepełnosprawnych
- wiedza na temat możliwości uzyskania pomocy oraz reagowanie na przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie wśród osób dorosłych

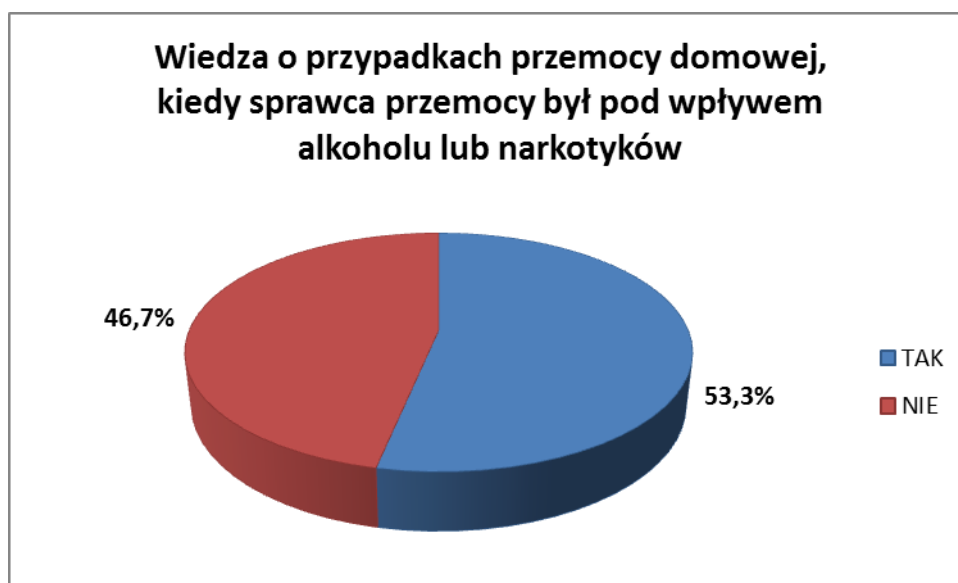
W naszym badaniu interesowało nas przede wszystkim zbadanie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Milanówku i stosowanie jej w stosunku do dzieci. Na początek zapytaliśmy, czy respondenci zauważyli zmiany w natężeniu incydentów przemocy domowej. Ponad jedna trzecia ankietowanych stwierdziła, że zdecydowanie liczba incydentów przemocy domowej wzrosła, 19,2% respondentów nie zauważyło zmian na przestrzeni ostatnich 10 lat, 5,6% respondentów uważa, że liczba incydentów przemocy domowej zmalała, a 38,9% respondentów nie miało zdania na ten temat. Badane kobiety są znacznie częściej skłonne zauważać wzrost incydentów przemocy w rodzinie (tak twierdzi 45,3% spośród nich, w stosunku do 25,6% badanych mężczyzn). Badani mężczyźni (22,1%) nieco częściej niż badane kobiety (15,1%) przyznają, że nie zauważają zmian. 2,8% badanych kobiet oraz 9,3% badanych mężczyzn deklaruje, że liczba incydentów przemocy domowej zmalała w ciągu ostatnich 10 lat. 36,8% badanych kobiet i 43% badanych mężczyzn nie ma zdania na ten temat.

Zdecydowana większość respondentów uważa, że sprawcami przemocy domowej najczęściej są dorośli mężczyźni (75,2%). 12,2% respondentów uważa, że sprawcą jest dorosła kobieta, a 12,6% respondentów – osoba niepełnoletnia. Zdecydowana większość badanych kobiet (77,3%) deklaruje, że sprawcami przemocy domowej są najczęściej dorośli mężczyźni. Niewielki odsetek badanych kobiet wskazuje na dorosłe kobiety (11,8%) oraz

osoby niepełnoletnie (10,9%). Prawie trzy czwarte badanych mężczyzn (72,9%) uważa, że sprawcami przemocy domowej najczęściej są dorośli mężczyźni, 11,5% badanych mężczyzn – dorosła kobieta, a 15,6% badanych mężczyzn wskazuje na osobę niepełnoletnią.

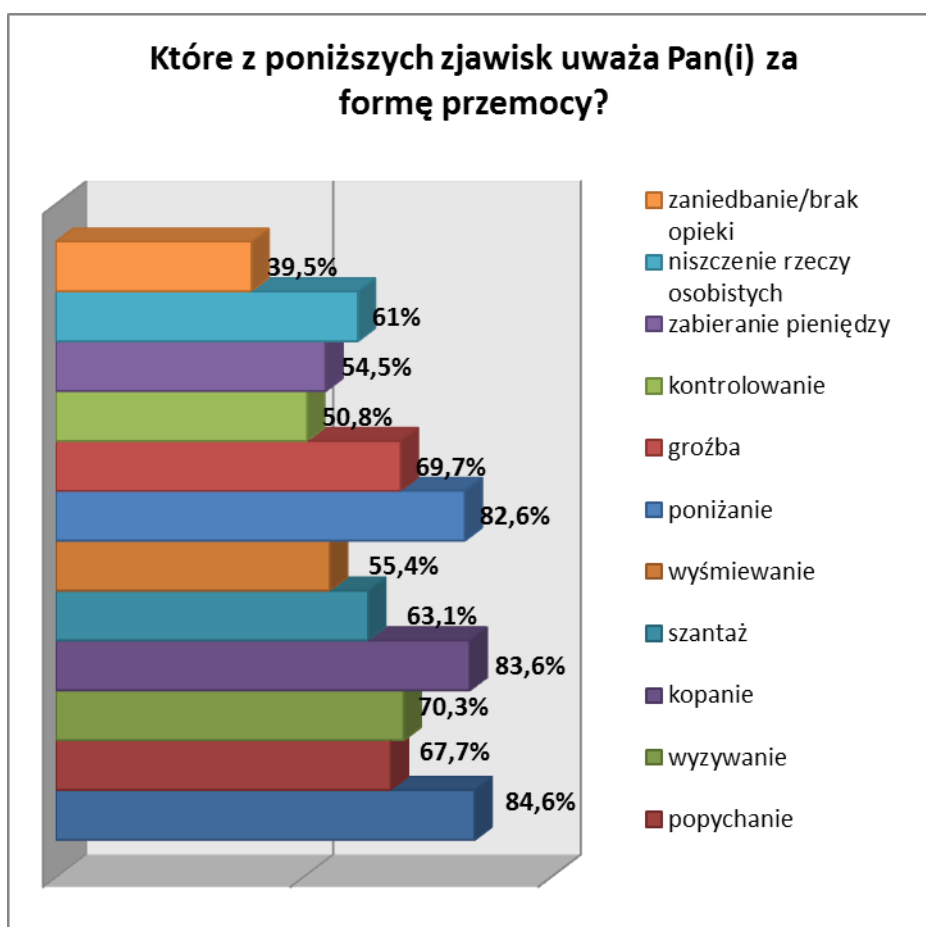
Ponad połowa respondentów deklaruje, że wie o przypadkach przemocy domowej w najbliższym otoczeniu, kiedy sprawca przemocy był pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Występują różnice w odpowiedziach badanych kobiet i mężczyzn. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 59,3% badanych kobiet i 45,9% badanych mężczyzn.

Połowa badanych mieszkańców (49,4%) uważa, że ofiarami przemocy są najczęściej dorosłe kobiety, nieco mniej badanych mieszkańców (41,7%) wskazuje na osoby niepełnoletnie, jako najczęstsze ofiary przemocy w rodzinie, zaś 8,9% badanych mieszkańców sądzi, że są nimi dorośli mężczyźni. Badane kobiety nieznacznie częściej niż badani mężczyźni wskazują, że ofiarami są dorosłe kobiety i osoby niepełnoletnie. W grupie badanych mężczyzn, co dziesiąty respondent stwierdza, że ofiarą przemocy w rodzinie najczęściej bywają dorośli mężczyźni.

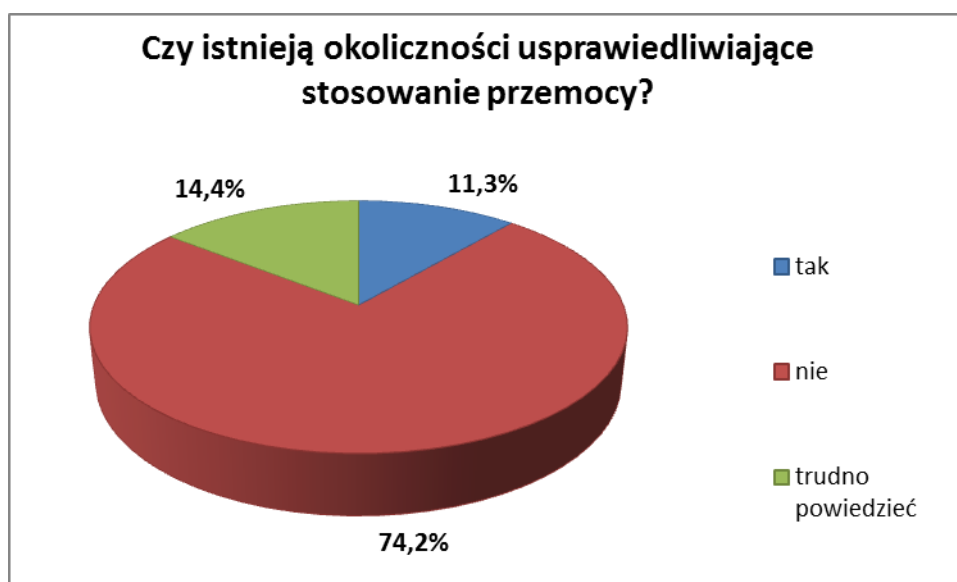
Sprawdzając świadomość respondentów o formach, jaką mogą przyjmować zachowania przemocowe, zadano następujące pytanie: *Które z poniższych zjawisk uważasz za przejaw przemocy?* Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi. Blisko połowa respondentów nie uznaje za przejaw przemocy zabierania wszystkich pieniędzy wbrew woli osoby, nieco mniej badanych mieszkańców wskazuje na niszczenie rzeczy osobistych lub

stanowiących wspólną własność, a także kontrolowanie i ograniczanie kontaktu ze znajomymi, rodziną. 39,5% respondentów uważa, że przemocą jest zaniedbanie i brak opieki w przypadku osób, które takiej opieki wymagają. Przemoc może w potocznej świadomości kojarzyć się głównie z agresją fizyczną. Niezwykle ważne jest uświadamianie ludziom, że istnieje także przemoc psychiczna, równie negatywnie, jak przemoc fizyczna, oddziałująca na ludzi, której z całą stanowczością należy się przeciwstawiać, jak i reagować na każdy przejaw braku szacunku i nietolerancji.

Wybrane przekonania dorosłych mieszkańców na temat przemocy w rodzinie

Interesowała nas również postawa badanych względem przemocy. Zapytaliśmy, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy.

Zdecydowana większość badanych zaprzecza temu stwierdzeniu (74,2%), 14,4% badanych nie ma zdania, natomiast, blisko co dziesiąty ankietowany uznaje możliwość wystąpienia takich okoliczności. Badane kobiety zdecydowanie częściej (85,8%) niż badani mężczyźni (59%) sprzeciwiają się usprawiedliwianiu przemocy. Badani mężczyźni częściej niż badane kobiety uważają, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy (19,3% respondentów w stosunku do 4,7% respondentek) lub nie mają zdania na ten temat (21,7% respondentów w stosunku do 9,4% respondentek). Według TNS OBOP 13% Polaków dostrzega okoliczności, które przemoc w rodzinie usprawiedliwiają, co jest zbliżonym wynikiem do rezultatów naszego badania.²

² TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

„Nie istnieje coś takiego, jak gwałt w małżeństwie, polegający na zgwałceniu żony przez męża lub męża przez żonę.”

Tak – **22,6%** Nie – **77,4%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	12,4%	34,5%
Nie	87,6%	65,5%

Ponad trzy czwarte badanych nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Badani mężczyźni trzykrotnie częściej są skłonni uważać, że nie istnieje coś takiego, jak gwałt w małżeństwie. Deklaruje w ten sposób ponad jedna trzecia respondentów i 12,4% respondentek. Nieco mniej (15%) ankietowanych zgodziło się z tym stwierdzeniem w badaniu ogólnopolskim.³

„W małżeństwie nie istnieje własność prywatna i mąż/żona ma prawo zrobić z rzeczami współmałżonka, co zechce.”

Tak – **4,6%** Nie – **95,4%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	4,7%	3,5%
Nie	95,3%	96,5%

Prawie wszyscy badani sprzeciwiają się temu stwierdzeniu. Członkowie rodziny powinni szanować własność współmałżonka i nie mają prawa robić z tymi rzeczami, na co mają ochotę. Nie wystąpiły różnice między płciami w odpowiedzi na to pytanie.

³ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

„Nie jest przemocą, gdy w trakcie sprzeczki/kłótni mąż/żona uderzy współmałżonka.”

Tak – **19,8%** Nie – **80,2%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	11,3%	30,2%
Nie	88,7%	69,8%

Zdecydowana większość respondentów jest przekonana, że uderzenie partnera w czasie sprzeczki jest przemocą. Występują różnice między płciami w odpowiedzi na to pytanie. Badani mężczyźni blisko trzykrotnie częściej niż badane kobiety zgadzają się z tym stwierdzeniem.

„Nie jest przemocą, gdy w trakcie kłótni mąż/żona wyzywa i poniża współmałżonka.”

Tak – **24,2%** Nie – **75,8%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	18,4%	31,7%
Nie	81,6%	68,3%

Jedna czwarta badanych uważa, że wyzywania i poniżania współmałżonka nie można zaliczyć do przemocy. Zdecydowana jednak większość respondentów sprzeciwia się temu stwierdzeniu. Wystąpiły różnice między płciami w odpowiedzi na to pytanie. Uzyskany w badaniu w Milanówku wynik zgodny z wynikiem uzyskanym w badaniach ogólnopolskich, w których również 24% respondentów zgodziło się z tym stwierdzeniem.⁴

⁴ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

„Sposób życia w rodzinie jest sprawą prywatną i nikt nie powinien w tę sferę ingerować.”

Tak – **29,3%** Nie – **70,7%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	21%	40%
Nie	79%	60%

Zdecydowana większość badanych jest przekonana, że osoby spoza rodziny powinny interweniować, gdy widzą, że dzieje się coś niedobrego w innej rodzinie. Wystąpiły różnice między płciami w odpowiedzi na to pytanie. Badani mężczyźni dwa razy częściej niż badane kobiety deklarują, że sposób życia w rodzinie jest sprawą prywatną, a osoby postronne nie powinny się wtrącać. Uzyskany wynik jest wyższy od wyniku badań ogólnopolskich. Mniejszy odsetek (16%) Polaków uważa, że nie należy wtrącać się, jeśli ofiara przemocy sama o to nie poprosi.⁵

Przemoc fizyczna w rodzinie

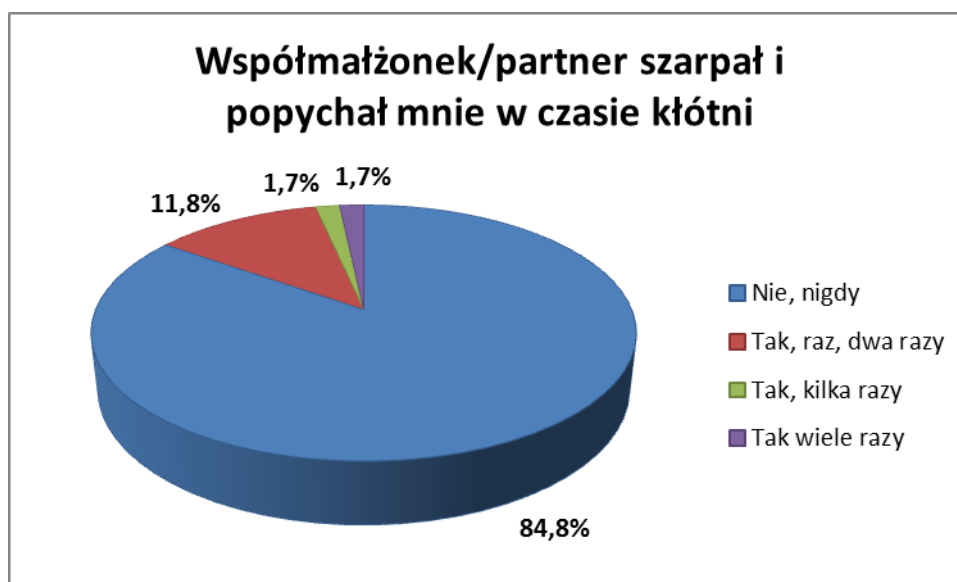
Ofiary przemocy domowej niechętnie przyznają się do tego faktu, dlatego warto zadawać, oprócz pytań wprost, również pytania dotyczące tego typu zachowań w najbliższym otoczeniu. Ponad połowa respondentów nie zna osób w najbliższym otoczeniu, które doznają przemocy fizycznej ze strony najbliższych osób. Ponad jedna trzecia badanych deklaruje, że zna jedną, dwie takie osoby. Niewielki odsetek badanych (5,4%) przyznaje, że zna powyżej 5 takich osób. Badane kobiety nieco częściej niż badani mężczyźni deklarują, że wiedzą o przypadkach przemocy domowej. 45,2% respondentek oraz 40% respondentów zna przynajmniej jedną taką osobę. W badaniu przeprowadzonym przez TNS OBOP w 2007 roku 44% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy fizycznej.⁶

⁵ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

⁶ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

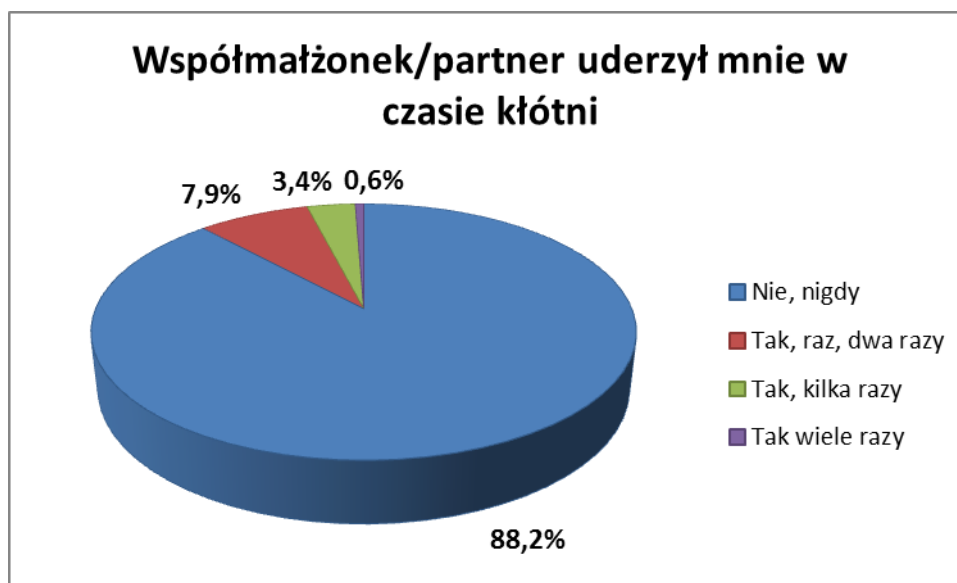

W czasie kłótni, stosunkowo rzadko wśród respondentów ma miejsce przemoc, polegająca na popychaniu i szarpaniu. 15,2% ankietowanych deklaruje, że było popychanych i szarpanych przez współmałżonka co najmniej raz w życiu, wśród nich 11,8% badanych doznało tego typu przemocy raz, dwa razy, kolejne 1,7% badanych - kilka razy, a 1,7% badanych - wiele razy.

Badane kobiety nieznacznie częściej niż badani mężczyźni były ofiarami tego typu przemocy (16,7% respondentek było szarpanych i popychanych przez partnera przynajmniej raz w życiu, w tym 11,8% - raz, dwa razy, 2% - kilka razy, a 2,9% - wiele razy). W grupie

badanych mężczyzn, 12% respondentów doznało tego typu przemocy raz, dwa razy, a 1,3% respondentów – kilka razy. W badaniu ogólnopolskim przeprowadzonym w 2009 roku przez CBOS zaledwie 6% ankietowanych przyznało, że było szarpanych i popychanych przez współmałżonka lub partnera.⁷

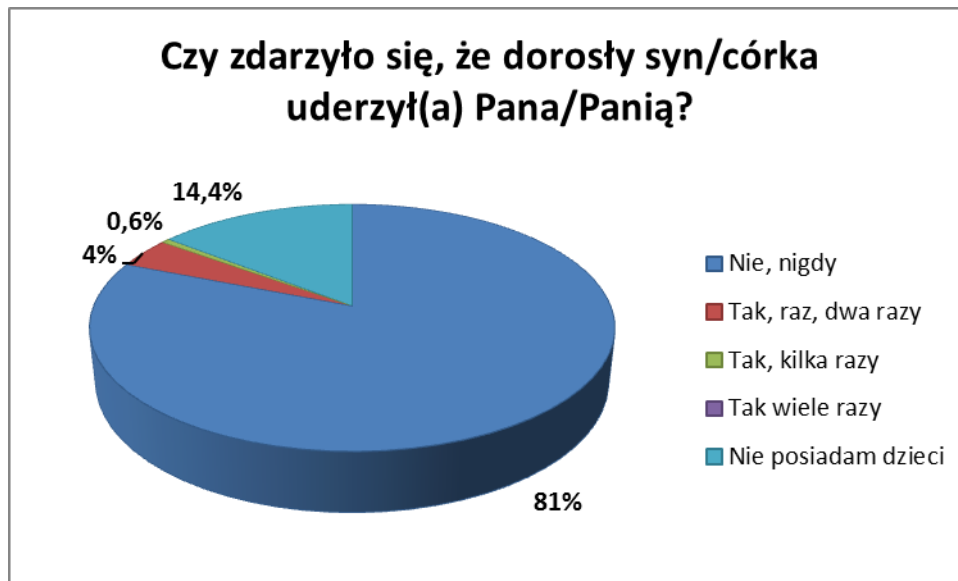

Zdecydowana większość respondentów (88,2%) deklaruje, że nigdy nie zostało uderzonych przez współmałżonka. Wynik ten jest zbliżony do danych uzyskanych w badaniach ogólnopolskich, w których 88% ankietowanych deklarowało, że nigdy nie doświadczały tego typu przemocy.⁸ Kolejnym 7,9% respondentom w naszym badaniu zdarzyło się to raz, dwa razy, 3,4% respondentom - kilka razy, zaś jednemu badanemu – wiele razy. 5,8% badanych kobiet deklaruje, że takie zdarzenie miało miejsce raz, dwa razy, 2,9% badanych kobiet doświadczyło tego kilka razy, a 1% badanych kobiet – wiele razy. W grupie badanych mężczyzn, zdecydowana większość respondentów (84,9%) nie doznawała tego typu przemocy ze strony współmałżonka, 11% respondentów zostało uderzonych w czasie kłótni raz, dwa razy, a 4,1% respondentów doświadczyło tego kilka razy.

Interesowało nas również, czy badani mieszkańcy zostali kiedykolwiek uderzeni przez dorastające lub dorosłe dziecko. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 4,6% badanych (3% badanych kobiet i 6,8% badanych mężczyzn).

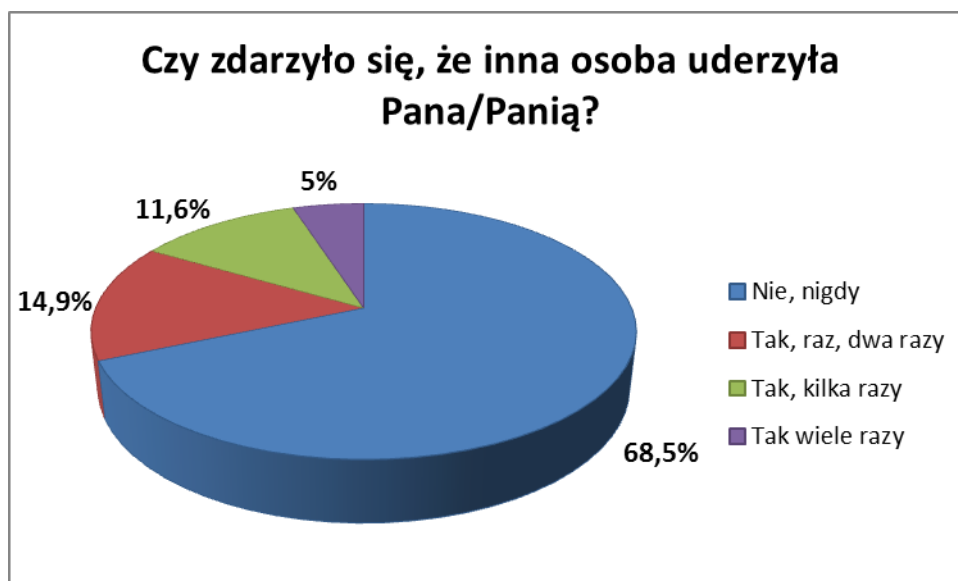
⁷ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

⁸ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

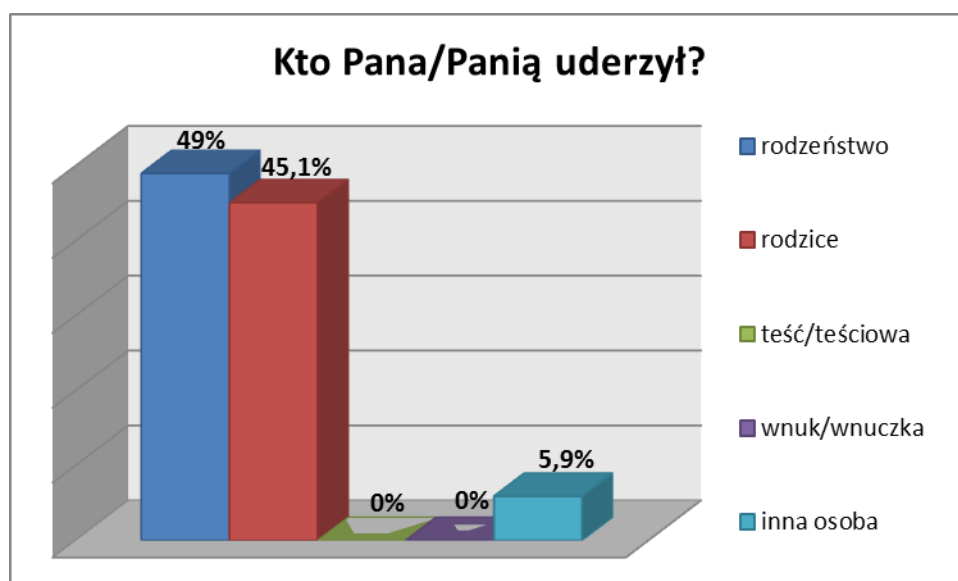

Ponad dwie trzecie respondentów deklaruje, że nie zdarzyło się im, by uderzył ich ktoś inny z rodziny, 14,9% badanych twierdzi, że takie zdarzenie miało miejsce raz, dwa razy, 11,6% badanych - kilka razy, a 5% badanych - wiele razy. W badaniach ogólnopolskich, co dziewiąty Polak przyznawał, że przydarzyło mu się coś takiego.⁹ Badane kobiety znacznie rzadziej niż badani mężczyźni odpowiadały twierdząco na to pytanie. W grupie badanych mężczyzn 15,6% respondentów odpowiedziało, że takie zdarzenie miało miejsce raz, dwa razy, 16,9% respondentów doświadczyło tego kilka razy, zaś 7,8% respondentów – wiele razy. W grupie badanych kobiet, 14,6% respondentek odpowiedziało, że tego typu przemoc ze strony innego członka rodziny miała miejsce raz, dwa razy, 7,8% respondentek - kilka razy, a kolejne 2,9% respondentek- wiele razy.

⁹ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

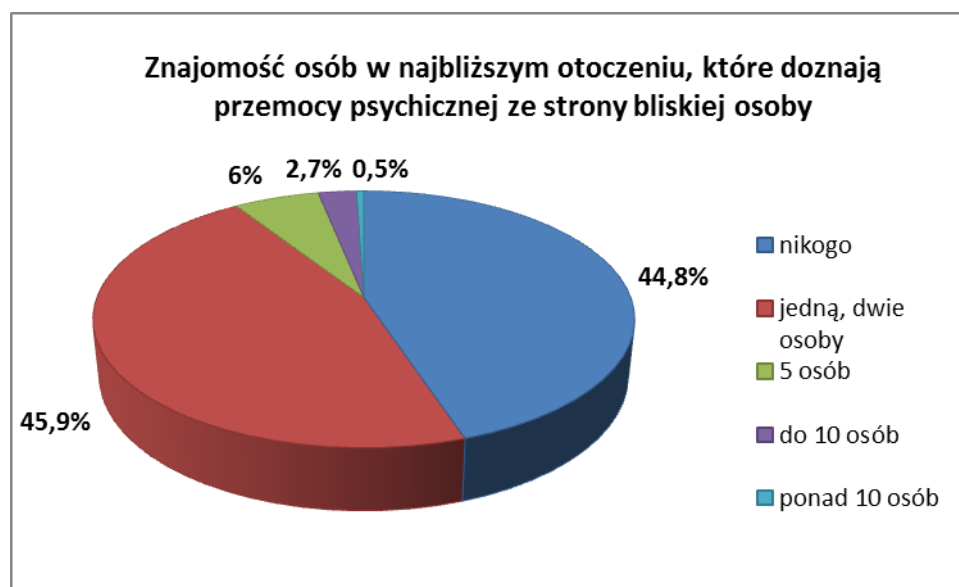

Osoby, które twierdząco odpowiedziały na to pytanie, najczęściej były bite przez rodziców (49%) oraz rodzeństwo (45,1%). 5,9% respondentów wymieniło byłego partnera.

Przemoc psychiczna w rodzinie

Przemoc psychiczna, obok przemocy fizycznej jest poważnym problemem, obecnym również w Milanówku. Na początek zapytaliśmy respondentów, czy znają osoby z najbliższego otoczenia, które doznają przemocy psychicznej ze strony najbliższej osoby.

44,8% respondentów nie zna takich osób. Taki sam odsetek osób deklaruje, że zna jedną, dwie takie osoby. Ponadto 6% respondentów przyznaje się do znajomości pięciu takich osób, 2,7% respondentów - do znajomości 10 takich osób, a 0,5% respondentów zna ponad 10 takich osób. Badane kobiety częściej niż badani mężczyźni deklarują znajomość takich osób. Uzyskany wynik jest zbliżony do wyników badań przeprowadzonych przez TNS OBOP w 2007 roku, w którym 52% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej.¹⁰

¹⁰ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

Tab.6. Znajomość osób z najbliższego otoczenia, które doznają przemocy psychicznej ze strony najbliższej osoby.

Znajomość osób z najbliższego otoczenia, które doznają przemocy psychicznej ze strony najbliższej osoby	Kobiety	Mężczyźni
Nie, nie znam takich osób	37,6%	53,1%
Tak, znam jedną, dwie takie osoby	51,5%	39,5%
Tak, znam 5 takich osób	5,9%	6,2%
Tak, znam do 10 takich osób	4%	1,2%
Tak, znam ponad 10 takich osób	1%	-

W badaniu interesowało nas, czy respondenci doznawali różnych, konkretnych rodzajów przemocy psychicznej ze strony najbliższej osoby z rodziny.

„Partner/ współmałżonek poniżał, kpił, wyśmiewał respondenta.”

Tak – **19,8%** Nie – **80,2%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	26,7%	10%
Nie	73,3%	90%

Zdecydowana większość ankietowanych deklaruje, że nie zdarzało im się, by współmałżonek poniżał ich, kpił, czy też wyśmiewał. Badane kobiety ponad dwukrotnie częściej niż badani mężczyźni doznają tego rodzaju przemocy. Ponad jedna czwarta respondentek i co dziesiąty respondent odpowiedział twierdząco na to pytanie. Uzyskane wyniki są znacznie wyższe od wyników badań ogólnopolskich.¹¹ W badaniu CBOS z 2009 roku 6% kobiet i 5% mężczyzn przyznało, że zdarza się im być poniżanym i wyśmiewanym przez partnera. Różnice mogą wynikać z tego, że w naszym badaniu pytaliśmy o

¹¹ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

doświadczenia z przeszłości, a w badaniu CBOS pytania dotyczyły teraźniejszych doświadczeń respondentów.

„Partner/współmałżonek wyzywał, obrażał, krzyczał na respondenta.”

Tak – **28,2%** Nie – **71,8%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	33,7%	20,8%
Nie	66,3%	79,2%

Blisko jedna trzecia ankietowanych, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, deklaruje, że zdarzało im się, że współmałżonek wyzywał, obrażał i krzyczał na nich. Badane kobiety częściej niż badani mężczyźni doznają tego rodzaju przemocy. Jedna trzecia respondentek i jedna piąta respondentów odpowiedziała twierdząco na to pytanie.

„Partner/współmałżonek ograniczał kontakty z rodziną, przyjaciółmi i znajomymi respondenta.”

Tak – **9,8%** Nie - **90,2%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	13,9%	4,2%
Nie	86,1%	95,8%

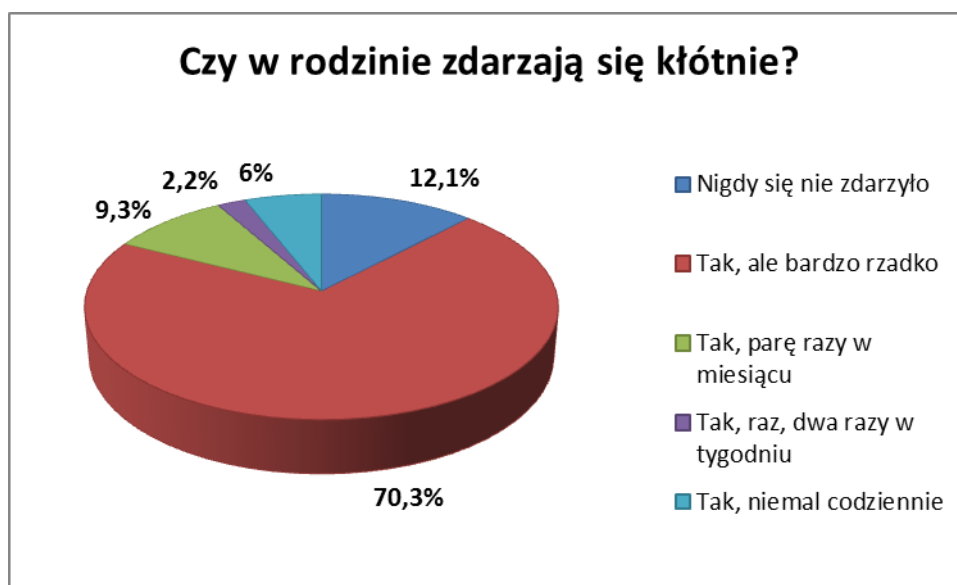
Zdecydowana większość ankietowanych deklaruje, że nie zdarzało im się, że współmałżonek ograniczał ich kontakty z rodziną, przyjaciółmi i znajomymi. 13,9% respondentek i 4,2% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

„Partner/ współmałżonek groził respondentowi, szantażował go.”

Tak – 9,2% Nie – 90,8%

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	11,9%	5,6%
Nie	88,1%	94,4%

Blisko co dziesiąty ankietowany deklaruje, że zdarzało im się, że współmałżonek groził mu, szantażował go. Badane kobiety dwukrotnie częściej niż badani mężczyźni doznają tego rodzaju przemocy. 11,9% respondentek i 5,6% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Zdecydowana większość badanych mieszkańców przyznaje, że w ich rodzinach zdarzają się sprzeczki, kłótnie, awantury, ale bardzo rzadko, 9,3% respondentów deklaruje, że kłótnie mają miejsce parę razy w miesiącu, 2,2% respondentów - raz, dwa razy w tygodniu, 6% respondentów- niemal codziennie. W przypadku 12,1% respondentów nigdy nie zdarzyła się rodzinna awantura. Uzyskany wynik jest wyższy od wyników badań przeprowadzonych przez CBOS, w którym ponad połowa ankietowanych Polaków przyznała, że kłótnie zdarzają

się rzadko, a 15% deklarowało, że sprzeczki miały miejsce kilka razy w miesiącu lub częściej.¹²

Tab. 11. Występowanie kłótni, sprzeczek, awantur rodzinnych wśród mieszkańców.

<i>Występowanie kłótni, sprzeczek, awantur rodzinnych</i>	Kobiety	Mężczyźni
Nie, nigdy to się nie zdarzyło	9,8%	15,2%
Tak, zdarzają się, ale bardzo rzadko	71,6%	68,4%
Tak, parę razy w miesiącu	13,7%	3,8%
Tak, raz, dwa razy w tygodniu	2%	2,5%
Tak, niemal codziennie	2,9%	10,1%

Wśród najczęstszych przyczyn nieporozumień, respondenci wymieniają brak środków do życia, uzależnienie od alkoholu, niezgodność charakterów oraz zazdrość i brak zaufania. Jedna trzecia badanych uważa, że nieporozumienia w rodzinie powodują nieistotne, błahe sprawy.

Przemoc seksualna w rodzinie

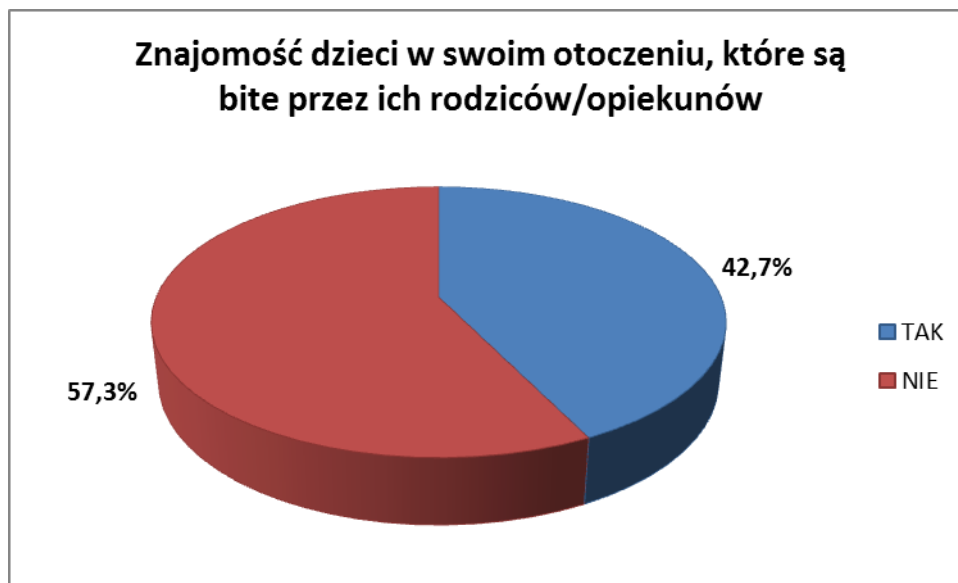
Przemoc seksualna jest trudnym tematem do zbadania, wiąże się z niechęcią wobec ingerencji osób trzecich w życie rodzin, w których członkowie rodziny doznają tego typu przemocy. Ponadto same ofiary niechętnie zgłaszają przypadki naruszenia ich godności i zmuszenia do niechcianych czynności seksualnych. W badaniu postanowiliśmy ograniczyć się do zadania dwóch pytań z tego obszaru dorosłym mieszkańcom Milanówka dotyczących zjawiska przemocy seksualnej w najbliższym otoczeniu respondentów. 10,3% badanych (10,9% kobiet i 8,6% mężczyzn) przyznaje, że znają dorosłe osoby z najbliższego otoczenia, które doznały przemocy seksualnej (były zmuszane do stosunku seksualnego i innych form wykorzystywania seksualnego) ze strony najbliższej rodziny. 3,3% badanych (3% kobiet i

¹² CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

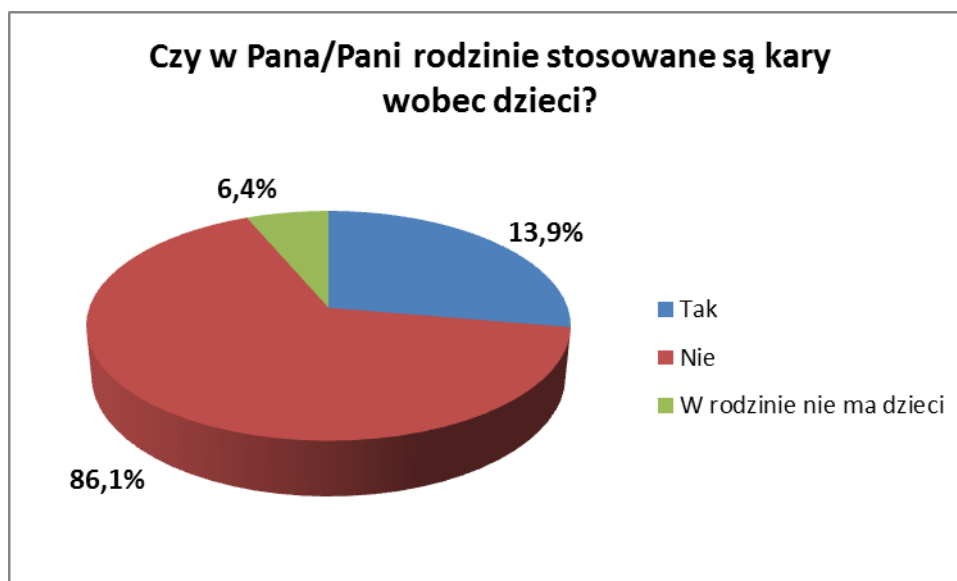
2,5% mężczyzn) wskazało, że zna dzieci w najbliższej okolicy, które doznały tego typu przemocy ze strony najbliższej rodziny.

Przemoc w rodzinie dotycząca dzieci i młodzieży

Istotnym zadaniem jest określenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, której ofiarami są osoby niepełnoletnie. Celem badania było poznanie sposobów karania dzieci przez rodziców oraz częstotliwości stosowania kar fizycznych względem dzieci i młodzieży.

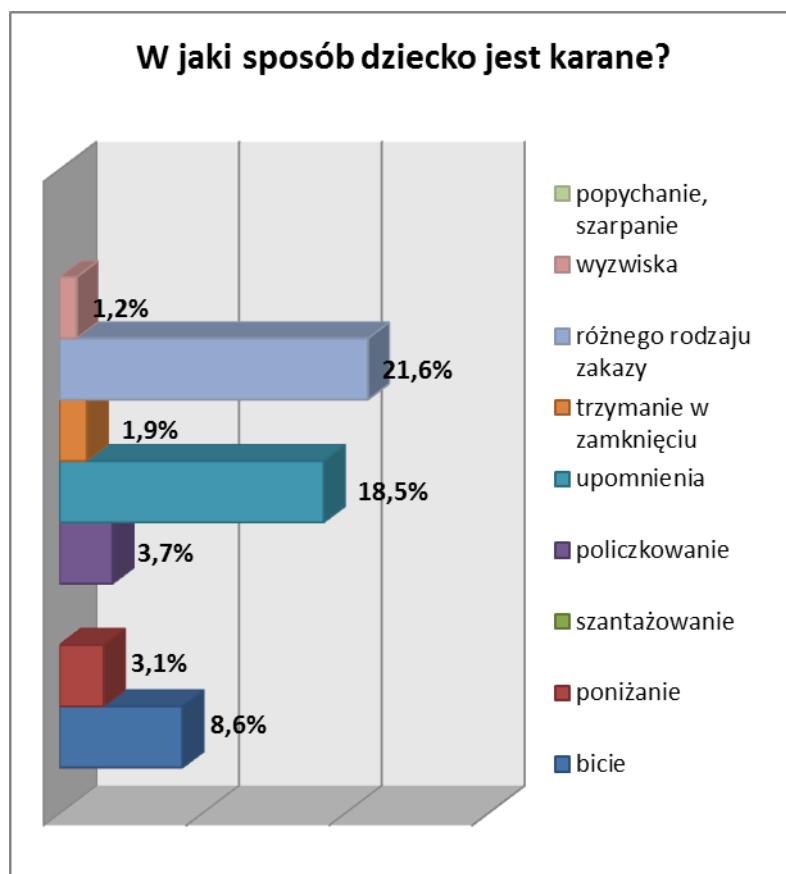

Ponad dwie piąte respondentów przyznaje, że zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców. Występują znaczne różnice w odpowiedziach mężczyzn i kobiet (37,3% badanych kobiet i 50% badanych mężczyzn zna przypadki bicia dzieci przez rodziców). Interesowało nas również to, czy respondenci stosują kary wobec własnych dzieci.

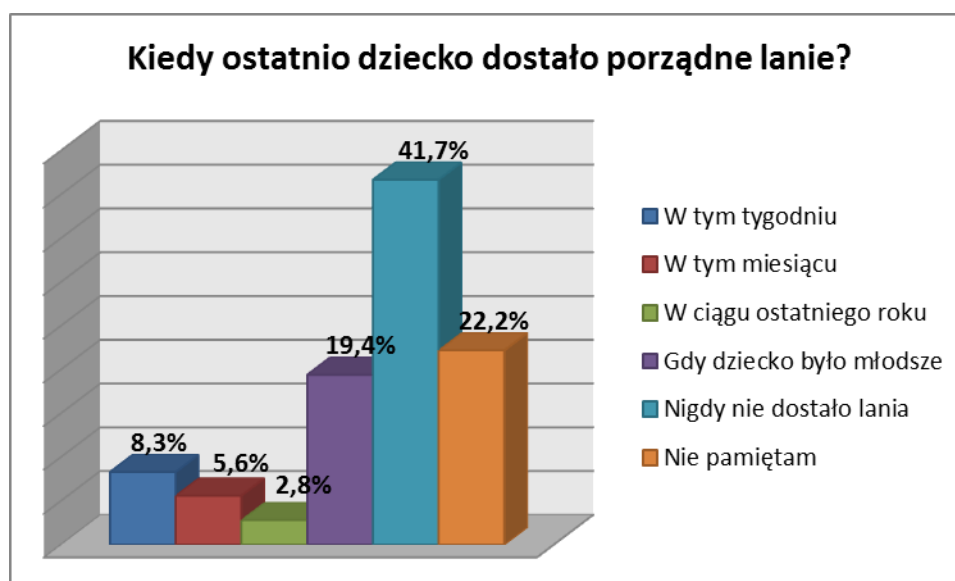

6,4% respondentów deklaruje, że w ich rodzinie nie ma dzieci. 13,9% badanych (w porównaniu do 40% ankietowanych w badaniach ogólnopolskich¹³) przyznaje, że w ich rodzinie stosowane są kary wobec dzieci. Występują różnice w odpowiedziach mężczyzn i kobiet. 19,1% badanych kobiet i 37% badanych mężczyzn przyznaje, że stosuje kary wobec dzieci. Najczęściej stosowanymi karami są upomnienia i różnego rodzaju zakazy. Wśród respondentów, którzy deklarowali wcześniej stosowanie kar wobec dzieci, 8,6% przyznało, że karze dzieci, bijąc je. Poniższy wykres przedstawia odsetek osób, stosujących różnego rodzaju kary wobec dzieci.

¹³ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

Blisko połowa badanych twierdzi, że ich dzieci nigdy nie dostały porządnego lania. Jedna piąta respondentów deklaruje, że ich dzieci dostawały lanie dawniej, gdy były młodsze, a 22,2% podaje, że nie pamięta. Stosunkowo niewielki odsetek badanych wskazuje, że ich dzieci dostały porządne lanie przynajmniej raz w ostatnim roku.

Następnie zbadaliśmy postawę mieszkańców, co do stosowania kar fizycznych i przemocy względem dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem dość kontrowersyjnym. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.¹⁴ Badając postawy mieszkańców względem tych tematów, poprosiliśmy ich o zaopiniowanie stwierdzeń, jako zgodnych, lub niezgodnych z ich przeświadczeniem.

„Dziecko powinno bać się rodziców, to ułatwia posłuszeństwo i szacunek.”

Tak – **12,1%** Nie – **87,9%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	9,3%	15,3%
Nie	90,7%	84,7%

Większość badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że dziecko powinno bać się rodziców. Badani mężczyźni nieco częściej niż badane kobiety, zgadzali się z tym stwierdzeniem. Jest wiele innych sposobów na wzbudzenie szacunku i wymaganie posłuszeństwa. Rodzice powinni posiadać autorytet wynikający z wiedzy, postawy, zachowania, a nie z przewagi fizycznej.

„Dobrze, że stosowanie kar fizycznych jest zakazane prawem.”

Tak – **71,6%** Nie – **28,4%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	81,3%	61,9%
Nie	18,7%	38,1%

¹⁴ Dz. U. Nr 125, poz. 842

W tym miejscu przypomina się gorąca dyskusja na temat przysłowiowego „klapsa” i jego konieczności / skuteczności / słuszności. **Zdecydowana większość badanych popiera prawo zakazu karania w sposób fizyczny.** Warto zauważyć, że badane kobiety w większym stopniu popierają te regulacje prawne niż badani mężczyźni.

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.”

Tak – **3,5%** Tak, czasami – **34,3%** Nie – **62,1%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	-	8,1%
Tak, czasami	23,4%	43%
Nie	76,6%	48,8%

W tym pytaniu widać znaczną różnicę między odpowiedziami badanych kobiet i badanych mężczyzn. Stosunkowo dużo badanych uważa, że kary fizyczne stanowią czasami dobrą metodę wychowawczą. 34,3% badanych mieszkańców Milanówka zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, gdzie dziecku trzeba, na przykład dać klapsa. Badane kobiety znacznie częściej niż badani mężczyźni, sprzeciwiają się temu stwierdzeniu.

„Osoby postronne powinny interweniować, gdy widzą, że dziecko jest źle traktowane przez rodziców.”

Tak – **89,1%** Nie – **10,9%**

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	96,1%	84,5%
Nie	3,9%	15,5%

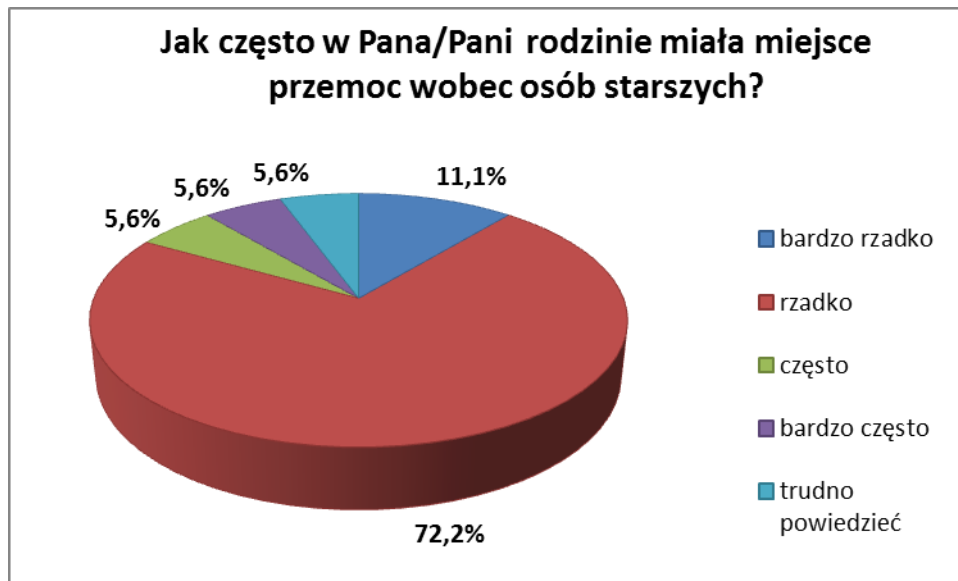
Zdecydowana większość badanych jest przekonana, że osoby spoza rodziny powinny interweniować, gdy widzą, że dziecko jest źle traktowane przez rodziców. Wystąpiły różnice między płciami w odpowiedzi na to pytanie.

Większość badanych mieszkańców Milanówka popiera regulacje prawne zakazujące bicia dzieci oraz jest przeciwna surowemu wychowywaniu dzieci. Jedna trzecia ankietowanych uważa jednak, że stosowanie kar fizycznych jest czasami przydatną metodą wychowawczą. Zdecydowana większość respondentów nie uważa, że istnieją okoliczności, które usprawiedliwiłyby stosowanie przemocy.

Przemoc w rodzinie, której ofiarami są osoby starsze i niepełnosprawne

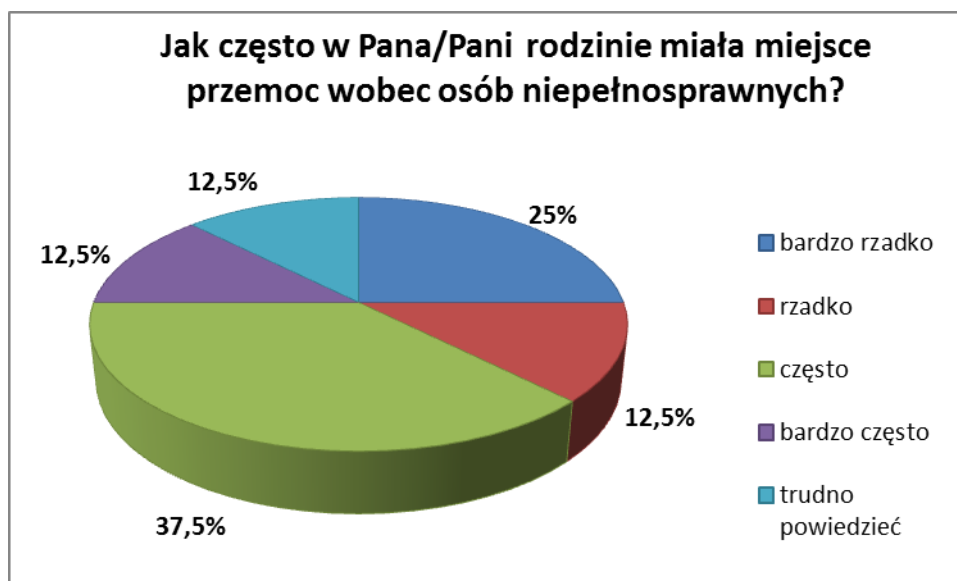
Przemoc, zarówno fizyczna, jak i psychiczna, bardzo często skierowana jest do osób słabszych, które nie potrafią same skutecznie się obronić przed sprawcą. Szczególnie narażonymi na przemoc grupami, poza dziećmi i młodzieżą, są osoby starsze i niepełnosprawne. W badaniu zapytaliśmy respondentów o to, czy słyszeli o przypadkach przemocy skierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych, jak często przemoc miała miejsce oraz jaką formę przybierała. 40% badanych (41,6% kobiet oraz 37,7% mężczyzn) deklaruje, że było świadkiem lub słyszało o przejawach przemocy wobec osób starszych. 10,6% badanych (9% kobiet i 11,7% mężczyzn), przyznaje, że w ich bliższej lub dalszej rodzinie miała miejsce przemoc wobec osób starszych. Uzyskany wynik jest nieco wyższy od wyniku badań przeprowadzonych przez TNS OBOP, w którym 5% Polaków deklarowało, że mieszka w gospodarstwie domowym, gdzie ofiarą przemocy stała się osoba starsza lub niepełnosprawna.¹⁵

¹⁵ TNS OBOP „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, 2007r.

Respondentów, którzy przyznali, że w ich dalszej i bliższej rodzinie miała miejsce kiedykolwiek przemoc wobec osób starszych zapytano, jak często do tej przemocy dochodziło. Blisko trzy czwarte badanych deklarowało, że przemoc wobec starszych osób miała miejsce rzadko. Stosunkowo nieduży odsetek respondentów przyznaje, że tego typu przemoc miała miejsce często lub bardzo często. Przemoc wobec osób starszych polega najczęściej na zaniedbaniu, braku opieki (55,6%). Znacznie rzadziej polega ona na zabieraniu dóbr materialnych (16,7%), ośmieszaniu, wyzywaniu (11,1%), zabieraniu pieniędzy (5,6%), psychicznym dręczeniu (5,6%) oraz groźbach (5,6%).

W przypadku pytania o przemoc względem osób niepełnosprawnych, nieco maleje odsetek osób, które twierdząco odpowiadały na pytanie o znajomość przypadków przemocy wobec osób niepełnosprawnych. 22,3% respondentów deklaruje, że było świadkiem lub słyszało o przejawach przemocy wobec osób niepełnosprawnych (18,5% badanych kobiet i 27,5% badanych mężczyzn). 3,8% badanych przyznaje, że w ich bliższej lub dalszej rodzinie miała miejsce przemoc wobec osób niepełnosprawnych (2,9% kobiet i 5% mężczyzn).

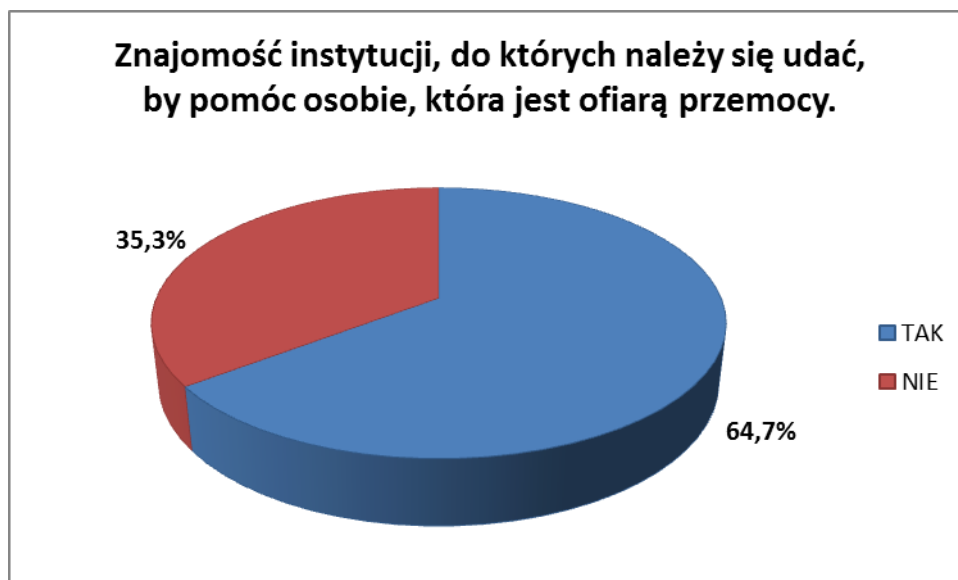
Respondentów, którzy przyznali, że w ich dalszej i bliższej rodzinie miała miejsce kiedykolwiek przemoc wobec osób niepełnosprawnych, zapytano, jak często do tej przemocy dochodziło. Ponad jedna trzecia badanych deklarowała, że przemoc wobec starszych osób miała miejsce często. 37,5% badanych odpowiedziało, że tego typu przemoc miała miejsce bardzo rzadko lub rzadko. Przemoc wobec osób niepełnosprawnych polega najczęściej na zmuszaniu do prac domowych (28,6%), ośmieszaniu, wyzywaniu (21,4%), psychicznym dręczeniu (14,3%) oraz groźbach (14,3%). Osoby niepełnosprawne doznają również ze strony bliższych i dalszych członków rodziny przemocy w formie zabierania pieniędzy (7,1%), zabierania dóbr materialnych (7,1%) oraz wytykania niepełnosprawności (7,1%).

Wiedza na temat możliwości uzyskania pomocy oraz reagowanie na przemoc w rodzinie

Skala zjawiska przemocy w rodzinie wydaje się być dość poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, jak widać obecnym również w Milanówku.

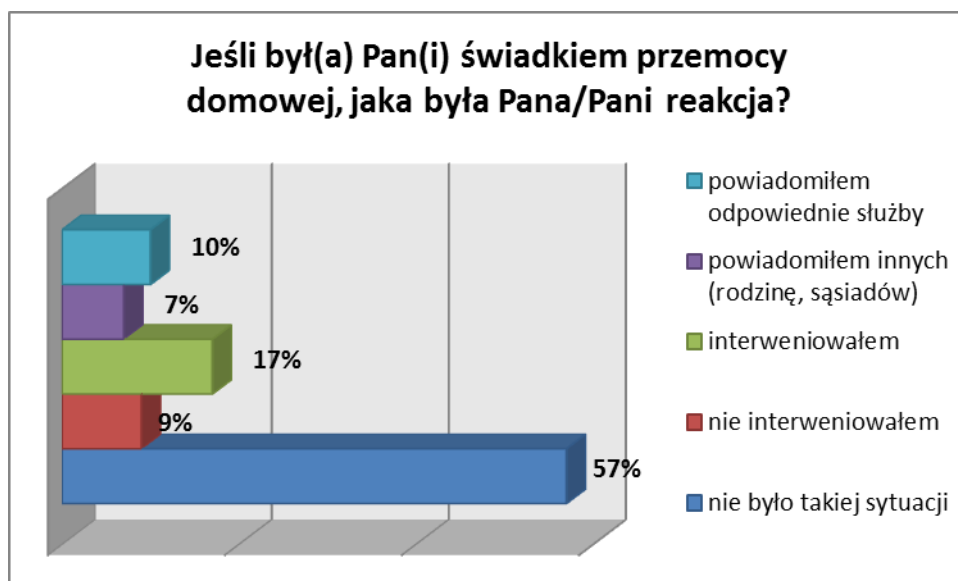
W związku z powyższym zbadaliśmy, czy respondenci wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli mają wiadomość o osobie, która jest ofiarą przemocy. Blisko dwie trzecie mieszkańców

posiada taką wiedzę, pozostałe 35,3% należałoby poddać edukacji w tej kwestii. Badane kobiety nieznacznie częściej (67,6%) niż badani mężczyźni (61%) deklarują, że posiadają taką wiedzę.

Rysuje się obraz społeczności dobrze poinformowanej. Warto ponadto dodać, iż do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz również działanie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy.

Interesowało nas również to, w jaki sposób respondenci, którzy byli świadkami przemocy domowej, zareagowali na tą przemoc.

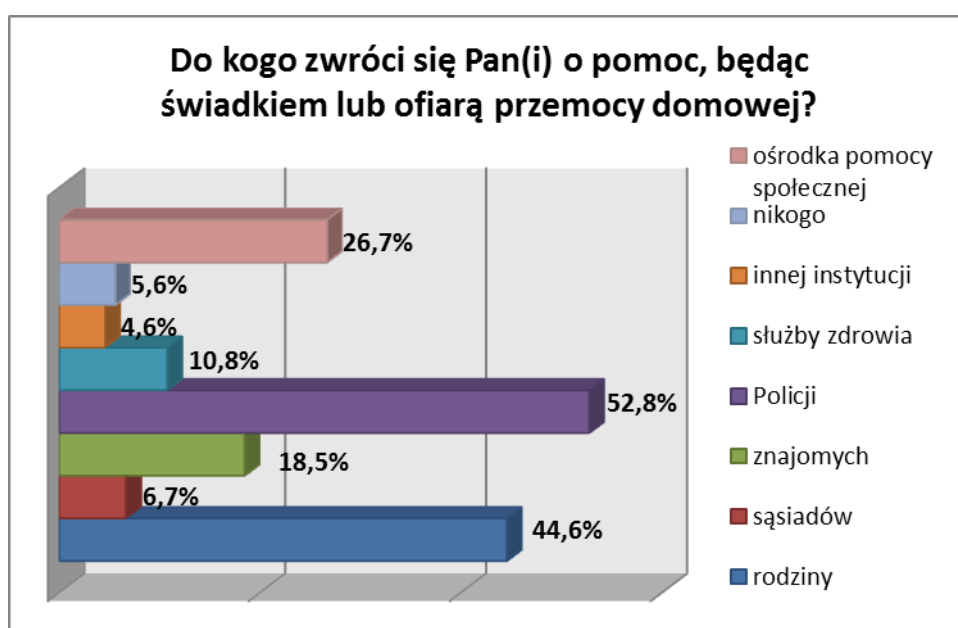
Ponad połowa respondentów nie była świadkami przemocy domowej. Odpowiedziało w ten sposób 57% badanych. 17% respondentów deklaruje, że interweniowało w takiej sytuacji, 10% respondentów powiadomiło innych, a 8% powiadomiło odpowiednie służby. Blisko co dziesiąty badany przyznaje, że nie interweniował w takiej sytuacji.

Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni były świadkami przemocy domowej (55% respondentek w porównaniu do 28,1% respondentów). Blisko jedna piąta badanych kobiet deklaruje, że interweniowała w takiej sytuacji. Wśród badanych mężczyzn odsetek interweniujących wyniósł 14,6%.

Tab.16. Sposób reagowania na zjawisko przemocy domowej.

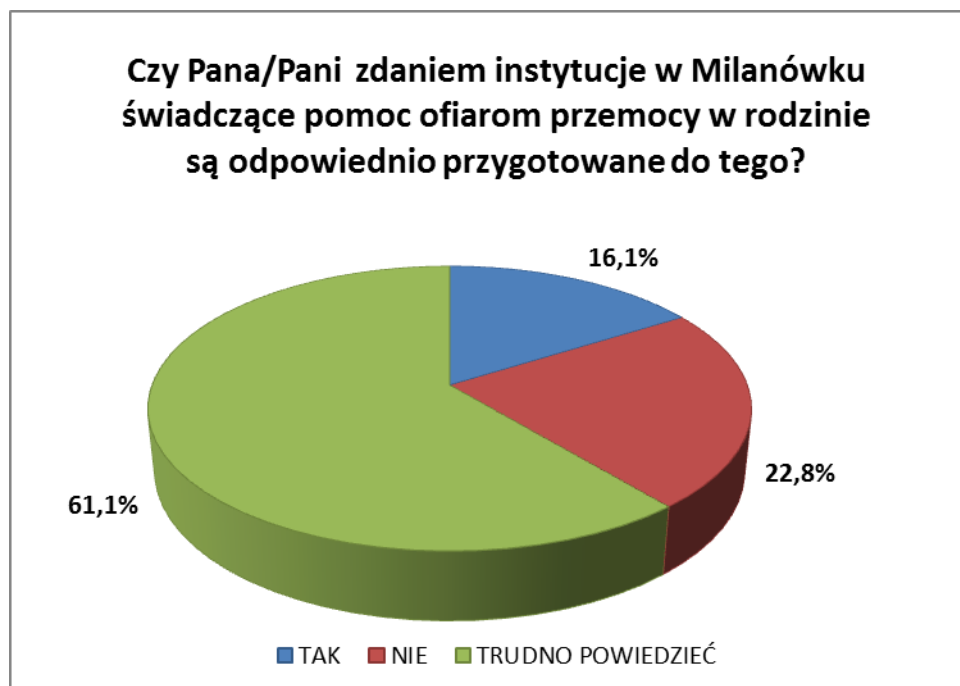
<i>Jak zareagował/a Pan/Pani, będąc świadkiem przemocy domowej</i>	Kobiety	Mężczyźni
Nie było takiej sytuacji	45%	71,9%
Nie interweniowałem	11,7%	5,6%
Interweniowałem	18,9%	14,6%
Powiadomiłem innych (rodzinę, sąsiadów, znajomych)	9%	4,5%
Powiadomiłem odpowiednie służby	15,3%	3,4%

Część respondentów deklaruje, że w sytuacji bycia świadkiem, powiadomiła inne osoby lub odpowiednie służby. W kolejnym pytaniu postanowiliśmy dowiedzieć się, do kogo zwróciliby się ankietowani, gdyby byli świadkami lub ofiarami przemocy domowej. Blisko połowa badanych deklaruje, że powiadomiłoby Policję, nieco mniej niż połowa badanych powiadomiłaby członka rodziny. Ponad jedna czwarta ankietowanych wskazała na ośrodek pomocy społecznej. Respondenci najmniej skłonni są powiadomić sąsiadów oraz służbę zdrowia. Badani wymieniali ponadto anonimową linię dla osób pokrzywdzonych. Poniższy wykres przedstawia procentowy rozkład odpowiedzi respondentów na to pytanie.

W kolejnym pytaniu postanowiliśmy dowiedzieć się, jak respondenci oceniają skuteczność interwencji w przypadkach występowania przemocy domowej. Połowa respondentów (49,4%) jest przekonana, że odpowiednie służby reagują na zgłoszenia dotyczące przemocy domowej, ale ich interwencje niczego nie zmieniają. Jedna trzecia ankietowanych (34,7%) sądzi, że interwencje nie przynoszą pożądanego skutku. 8,5% badanych natomiast sądzi, że sprawcy lub ich bliscy mają wrogie nastawienie wobec osób, które chcą pomóc. Zaledwie 7,4% ankietowanych uważa, że odpowiednie służby skutecznie radzą sobie w zwalczaniu przemocy domowej.

Mieszkańcom Milanówka zostały również zadane pytania dotyczące wiedzy o instytucjach świadczących pomoc ofiarom przemocy w gminie. 44,8% badanych deklaruje, że wie, do których instytucji w Milanówku powinny zwrócić się o pomoc osoby doświadczające przemocy domowej. Taką wiedzę posiada 49,5% badanych kobiet oraz 38,5% badanych mężczyzn. 16,1% badanych jest przekonanych, że instytucje działające w Milanówku są odpowiednio przygotowane do udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość badanych nie posiada zdania na ten temat, a blisko jedna czwarta badanych wypowiada się negatywnie na temat kompetencji pracowników instytucji. Nie wystąpiły różnice w odpowiedziach badanych kobiet i mężczyzn. 28,7% badanych uważa, że osoby pracujące w instytucjach zobowiązanych do pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, wymagają poszerzenia wiedzy w zakresie pomocy ofiarom przemocy. Badani mieszkańcy wskazują na potrzebę szkoleń z zakresu psychologii i prawa oraz szkoleń dostarczających praktycznej wiedzy. 10,7% badanych sądzi, że pracownicy tych instytucji są wystarczająco kompetentni, zaś 60,7% badanych nie posiada wiedzy na ten temat.

Wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Milanówek można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach badanych mieszkańców na temat przemocy w rodzinie. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Problem przemocy w rodzinie w opinii dorosłych mieszkańców.

- a) Ponad jedna trzecia badanych mieszkańców uważa, że przemoc w rodzinie nasiliła się w ciągu ostatnich 10 lat, a zaledwie 5,6% respondentów deklaruje, że liczba incydentów przemocy domowej zmalała. Przemoc w rodzinach bardzo często wiąże się z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, co warto uwzględnić w programach zwalczania przemocy domowej.
- b) 42,7% respondentów zna osoby z najbliższego otoczenia, które doznają przemocy fizycznej ze strony najbliższych osób, jednak zdecydowanie mniejszy odsetek badanych mieszkańców deklaruje, że doznało kiedykolwiek przemocy fizycznej w swoich rodzinach.
- c) Nieco większy odsetek badanych mieszkańców (55,2%) deklaruje, że zna osoby z najbliższego otoczenia, które doznają przemocy psychicznej ze strony najbliższych osób, jednak podobnie, jak miało to miejsce w przypadku przemocy fizycznej, respondenci zdecydowanie rzadziej doznają przemocy psychicznej w swoich rodzinach. Badane kobiety częściej niż badani mężczyźni przyznają, że były ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie. Wyniki badania pokazują, że stosunkowo często ma miejsce przemoc psychiczna w rodzinie, dlatego też należałoby zwracać większą uwagę na przygotowanie osób do udzielania pomocy ofiarom przemocy psychicznej, a także zwiększać świadomość oraz wiedzę mieszkańców na temat przejawów, szkodliwości oraz reagowania na akty przemocy psychicznej.
- d) 42,7% badanych mieszkańców zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców, a 13,9% badanych mieszkańców stosuje kary wobec swoich dzieci, które polegają głównie na

upomnieniach oraz różnego rodzaju zakazach. Niewielu respondentów przyznaje, że karze dziecko, uderzając je.

- e) 40% badanych mieszkańców zna przypadki stosowanie przemocy w rodzinie wobec osób starszych, a 22,3% badanych mieszkańców wie o incydentach przemocy w rodzinie wobec osób niepełnosprawnych. Niewielki odsetek badanych jednak deklaruje, że tego typu sytuacje mają miejsce w ich rodzinie. Akty przemocy polegają, między innymi, na zaniedbywaniu i pozbawianiu opieki, ośmieszaniu, odbieraniu pieniędzy i dóbr materialnych, zmuszaniu do prac domowych, czy też psychicznym dręczeniu.
- f) Większość badanych mieszkańców uważa, że odpowiednie służby interweniują, lecz ich działanie nie rozwiązuje problemów z przemocą w rodzinie.

2. Pozytywne tendencje w dynamice problemów przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym.

- a) Analiza postaw wychowawczych badanych mieszkańców wykazała, że są oni w większości przeciwni surowemu wychowywaniu dzieci i nie uznają specjalnych okoliczności, które usprawiedliwiałyby stosowanie przemocy. Te wyniki mogą być wskaźnikiem właściwych postaw rodzicielskich wobec wychowania młodych ludzi, w którym przemoc nie powinna mieć miejsca. Warto ponadto zaznaczyć, że blisko trzy czwarte respondentów popiera regulacje prawne zakazujące stosowania kar fizycznych. Badani mieszkańcy Milanówka (89,1%) są przekonani, że osoby spoza rodziny powinny interweniować, gdy widzą, że dziecko jest źle traktowane przez swoich rodziców. Należy mieć nadzieję, że nie są to wyłącznie puste deklaracje, lecz wyrażają prawdziwą gotowość do reagowania na przejawy przemocy w życiu codziennym.
- b) Większość respondentów nie zgadza się ze stereotypami dotyczącymi przemocy w rodzinie, które funkcjonują w społeczeństwie. Jednakże 22,6% badanych mieszkańców uważa, że nie istnieje coś takiego, jak gwałt w rodzinie, co stanowi nieco wyższy wynik niż rezultat badań ogólnopolskich. Należy podkreślić, że badani

mężczyźni częściej niż badane kobiety zgadzają się z różnymi stereotypami dotyczącymi przemocy w rodzinie.

- c) Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badaniach jest dość wysoka świadomość mieszkańców związana z istnieniem osób i instytucji, do których należy zgłosić się w przypadku stosowania przemocy. 64,7% badanych mieszkańców deklaruje, że posiada wiedzę na ten temat, zaś 44,8% badanych mieszkańców deklaruje, że wie, do jakich instytucji w Milanówku powinny zgłosić się osoby doznające przemocy w rodzinie.